

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการวิจัย แบบกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มละ 34 คน รวมทั้งสิ้น 68 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษารวม 10 สัปดาห์ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีอายุระหว่าง 11-12 ปี จำนวน 68 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา สถานภาพของบิดามารดา ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ส่วนอาชีพของบิดา มารดา ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ของครอบครัวนักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท นักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท เงินที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้รับเงินจากผู้ปกครองต่อวันส่วนใหญ่ 16 – 30 บาท เมื่อนักเรียนมีปัญหาทันตสุขภาพส่วนใหญ่จะปรึกษาผู้ปกครอง เป็นคนแรก โดยผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่จะพาไปตรวจสุขภาพช่องปากเฉพาะเมื่อนักเรียนมีปัญหาเรื่องฟัน และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่แปรงฟันวันละ 2 ครั้ง

1.2 ความรู้เรื่องโรคเหงือกอักเสบ

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความรู้โรคเหงือกอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้โรคเหงือกอักเสบ สูงขึ้น 3.61 คะแนน (95%CI : 2.71 ถึง 4.52) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่า สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.001) และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 3.17 คะแนน (95%CI : 2.22 ถึง 4.12) ซึ่งสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.001) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลต่างของความรู้โรคเหงือกอักเสบ ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสอง

กลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลต่างของความรู้สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 3.29 คะแนน (95%CI : 2.23 ถึง 4.34) จะเห็น ได้ว่ากลุ่มทดลองมีความรู้โรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

1.3 การรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดโรคเหงือกอักเสบ

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงขึ้น 5.70 คะแนน (95%CI : 3.67 ถึง 7.73) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่า สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 6.94 คะแนน (95%CI : 5.02 ถึง 8.85) ซึ่งสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลต่างของการรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลต่างการรับรู้สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยสูงขึ้นกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 5.44 คะแนน (95%CI : 3.33 ถึง 7.54) จะเห็น ได้ว่ากลุ่มทดลองมีการรับรู้ความรุนแรงต่อการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

1.4 การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคเหงือกอักเสบ

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงขึ้น 4.67 คะแนน (95%CI : 3.52 ถึง 5.83) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่า สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.005$) และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 6.38 คะแนน (95%CI : 4.77 ถึง 7.98) ซึ่งสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลต่างของการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลต่างการรับรู้สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยสูงขึ้นกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 8.30 คะแนน (95%CI : 3.86 ถึง 6.31) จะเห็น ได้ว่ากลุ่มทดลองมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

1.5 ความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงขึ้น 6.67 คะแนน (95%CI : 4.95 ถึง 8.39) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่า สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 8.47 คะแนน (95%CI : 6.61 ถึง 10.32) ซึ่งสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลต่างความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลต่างความคาดหวัง สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 7.14 คะแนน (95%CI : 5.35 ถึง 8.94) จะเห็น ได้ว่า กลุ่มทดลองมีความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

1.6 ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงขึ้น 9.11 คะแนน (95%CI : 7.91 ถึง 10.31) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่า สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 11.02 คะแนน (95%CI : 9.39 ถึง 12.66) ซึ่งสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลต่างของความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลต่างความคาดหวัง สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 9.70 คะแนน (95%CI : 8.32 ถึง 11.08) จะเห็น ได้ว่ากลุ่มทดลองมีความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

1.7 ความตั้งใจในการป้องกันตนเองจากโรคเหงือกอักเสบ

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการป้องกันตนเองจากโรคเหงือกอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความตั้งใจในการป้องกันตนเองจากโรคเหงือกอักเสบ สูงขึ้น 6.73 คะแนน (95%CI : 5.28 ถึง 8.18) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่า สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 8.91 คะแนน (95%CI : 7.63 ถึง 10.19) ซึ่งสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลต่างของความตั้งใจในการป้องกันตนเองจากโรคเหงือกอักเสบ ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลต่างความตั้งใจ สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 7.20 คะแนน (95%CI : 5.54 ถึง 8.86) จะเห็น ได้ว่ากลุ่มทดลองมีความตั้งใจในการป้องกันตนเองจากโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

1.8 การปฏิบัติตัวในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตัวในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงขึ้น 4.61 คะแนน (95%CI : 5.28 ถึง 8.18) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่า สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 5.94 คะแนน (95%CI : 4.78 ถึง 7.10) ซึ่งสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลต่างการปฏิบัติตัว สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 4.94 คะแนน (95%CI : 3.63 ถึง 6.25) จะเห็น ได้ว่ากลุ่มทดลองมีการปฏิบัติตัวในการป้องกันการเกิดโรคเหงือกอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

1.9 ปริมาณการบจุลินทรีย์

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยปริมาณการบจุลินทรีย์ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนปริมาณการบจุลินทรีย์ ลดลง 0.94 คะแนน (95%CI : 0.72 ถึง 1.16) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการ

ทดลอง พบว่าลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 1.07 คะแนน (95%CI : -1.26 ถึง -0.89) ซึ่งลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลต่างของปริมาณการบาดเจ็บทอเรีย ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลต่างปริมาณการบาดเจ็บทอเรีย ลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) โดยลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 0.98 คะแนน (95%CI : 0.72 ถึง 1.25) จะเห็น ได้ว่ากลุ่มทดลองมีปริมาณการบาดเจ็บทอเรีย ลดลงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบด้วย

1.10 สภาวะเหงือกอักเสบ

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยสภาวะเหงือกอักเสบ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสภาวะเหงือกอักเสบ ลดลง 0.56 คะแนน (95%CI : 0.30 ถึง 0.81) เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่าลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 0.63 คะแนน (95%CI : -0.90 ถึง -0.37) ซึ่งลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลต่างของสภาวะเหงือกอักเสบ ก่อนและหลังการทดลองของทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลต่างสภาวะเหงือกอักเสบ ลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.003$) โดยลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ 0.55 คะแนน (95%CI : 0.81 ถึง 0.91) จะเห็น ได้ว่ากลุ่มทดลองมีสภาวะเหงือกอักเสบ ลดลงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลของโปรแกรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันการโรคเหงือกอักเสบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

2.1.1 จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการแปรงฟันวันละหลาย ๆ ครั้งเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ ดังนั้นการสนับสนุนทางสังคมโดยการมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น เพื่อนและผู้ปกครอง เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทันตสุขภาพที่ดีขึ้น และเหมาะสม ซึ่งควรจัดกิจกรรมให้ครูประจำชั้น เพื่อนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการ

รับทราบปัญหา ร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหารวมทั้งให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งต้องร่วมมือกันทั้งฝ่ายชุมชน โรงเรียน และสถานบริการของรัฐ

2.1.2 จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ทางโรงเรียนยังไม่มีความพร้อมในเรื่องสถานที่ในการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน รวมถึงอุปกรณ์การดูแลสุขภาพช่องปาก ควรเสนอต่อท่านผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมและเอื้อต่อการมีพฤติกรรมแปรงฟันที่ถูกต้องวิธีและสม่ำเสมอของนักเรียนในโรงเรียน

2.1.3 จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมให้ทันตสุขศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเน้นการถูกลามของโรคเหงือกอักเสบ ข้อดีของการตรวจเหงือกและฟันด้วยตนเอง และเน้นการแปรงฟันสม่ำเสมอ

2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 ควรมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากในนักเรียนประถมศึกษาในระดับชั้นอื่นๆ หรือเยาวชน และโรงเรียนต่าง ๆ ให้สามารถดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.2.2 ควรมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการเกิดโรคเรื้อรังอื่น ๆ ในเยาวชนต่อไป